

2022
czerwiec - grudzień

BIULETYN

Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych Polskiej Akademii Nauk

www.iksiopan.pl

Jubileuszowy dla Polskiej Akademii Nauk rok 2022 był też rokiem innych ważnych rocznic, związanych z profilem działalności Instytutu Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN. Minęło bowiem 200 lat od odczytania pisma hieroglificznego, 100 od odkrycia grobowca Tutanchamona, 50 od powołania do życia Międzynarodowego Towarzystwa Studiów Nubijskich oraz 20 od rozpoczęcia polskich wykopalisk w Banganarti. W te wszystkie wydarzenia Instytut zaangażował się działaniami naukowo-badawczymi, wydawniczymi oraz popularyzatorsko-patronackimi.

WYDARZENIA NAUKOWE

„10th Symposium on Egyptian Royal Ideology. Rites, rituals and festivals as instruments of stability of the royal power”

W dniach od 30. maja do 2. czerwca Ośrodek Badań nad Świątynią Egipską IKŚiO PAN zorganizował międzynarodową konferencję na temat królewskiej ideologii w Egipcie. To dziesiąte już spotkanie naukowe jest kontynuacją inicjatywy podjętej w 1995 roku przez prof. Rolfa Gundlacha (Uniwersytet w Moguncji) organizowania regularnych, specjalistycznych sesji poświęconych egipskiej ideologii królewskiej jako koncepcji religijnej gwarantującej stabilność trwania struktury państwowej starożytnego Egiptu. Kolejne sympozja organizowane były w najważniejszych egiptologicznych ośrodkach Europy Zachodniej i Środkowej. Każde ze spotkań, adresowane do określonej grupy badaczy, ma temat przewodni skoordynowany z postępem prac archeologicznych i studyjnych oraz wynikającymi z nich zagadnieniami. Efektem prowadzonych podczas konferencji dyskusji jest wytyczenie kierunków badań na przyszłość.

Naszemu Instytutowi przypadł zaszczyt organizacji Jubileuszowego sympozjum, którego tematem były „Obrzędy, rytuały i festiwale jako narzędzia gwarancji stabilności władzy królewskiej”. Zastosowanie nowych, multi- i interdyscyplinarnych metod badawczych umożliwiło analizę tych zjawisk w nowej perspektywie,

ze szczególnym uwzględnieniem aspektów władzy królewskiej odzwierciedlonych w obrzędach, rytuałach i festiwalach odprawianych w starożytnym Egipcie.

Z ramienia Instytutu w organizację sympozjum zaangażowanych było siedem osób (dr Wojciech Ejsmond, dr Jadwiga Iwaszczuk, dr Ewa Józefowicz, mgr Katarzyna Kapiiec, dr Heidi Köpp-Junk, dr hab. prof. IKŚiO PAN Ewa Laskowska-Kusztal, dr hab. Joanna Popielska-Grzybowska) a referaty wygłosiło pięć (więcej: <http://www.iksiopan.pl/index.php/pl/dzialalnoscnaukowa/konferencje/10th-symposium-on-egyptian-royal-ideology>). Hybrydowa formuła wydarzenia umożliwiła uczestnictwo w nim specjalistom z całego świata, a zamykający je publiczny wykład prof. Julii Budki (Institut für Ägyptologie und Koptologie, Ludwig Maximilian Universität München), „Festivals, stability and instability of royal power in the Amarna Period: some aspects of Akhenaten’s royal ideology reconsidered” odbył się w Muzeum Narodowym w Warszawie.

Innym ważnym akcentem czerwcowych dni w naukowej aktywności IKŚiO PAN były wykłady egipskich gości Instytutu, dr Mohammada Mohammada Youssefa Morssy’ego, dyrektora Inspektoratu Zabytków w Sakkarze i dr Mohameda Eieda Elseaidy Elsaيدا Enefeily’ego, dyrektora Biura ds. naukowych z Egipskiego Ministerstwa Turystyki i Starożytności. Przedstawili oni najnowsze egipskie odkrycia w rejonie Bubasteionu w Sakkarze: “Recent Discoveries in the Bubasteion of Saqqara” i “New excavations at the area of the Bubasteion of Saqqara”.

2022

czerwiec - grudzień

200. rocznica odczytania hieroglifów i 100. rocznica odkrycia grobowca Tutanchamona

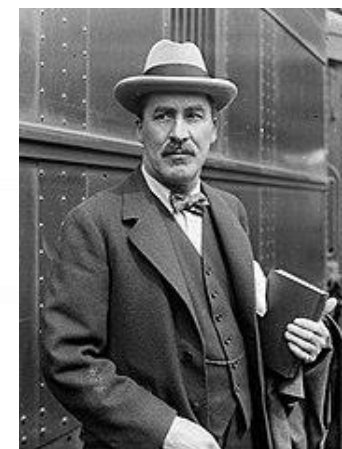
W siedemdziesiątą rocznicę powstania Polskiej Akademii Nauk, Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN włączył się również w światowe obchody ważnych dla nauki rocznic: dwustulecia ogłoszenia przez Jeana-François Champolliona (1790–1832) zasad odczytywania hieroglifów (27.09.1822) oraz stulecia odkrycia przez Howarda Cartera (1874–1939) i Lorda George'a Edwarda Carnarvona (1866–1923) słynnego grobowca Tutanchamona KV 62 w Dolinie Królów (4.11.1922).

Jean-François Champollion

George Edward Carnarvon

Howard Carter

Fot. Anna Józefowicz

BIULETYN

IKŚiO
PAN

2022

czerwiec - grudzień

Konferencja Paryska

W dniach 7.–8. czerwca we współpracy ze Stacją Naukową PAN w Paryżu IKŚiO PAN zorganizował międzynarodową konferencję naukową poświęconą polsko-francuskiej współpracy w dziedzinie egiptologii, przypomnieniu silnych związków łączących polskich i francuskich egiptologów, sięgających czasów Champolliona, oraz zacieśnieniu współpracy na przyszłość (więcej: <http://www.iksiopan.pl/index.php-pl/na-skroty/1105-konferencja-polsko-francuska-wspolpraca-w-dziedzinie-egiptologii>).

Obchody rocznicowe w IKŚiO PAN

W dniach 14.–15. września w Pałacu Staszica odbyła się zorganizowana przez IKŚiO PAN dwudniowa ogólnopolska konferencja naukowa „Zapomniane pisma, zapomniane języki. Champollion i jego odkrycie 200 lat później” (organizatorzy: dr Ewa Józefowicz, dr Filip Taterka oraz dr hab. prof. IKŚiO PAN Leszek Zinkow). Pierwszy dzień poświęcony był historii badań nad pismami Starożytności i Orientu, drugi zaś — recepcji odkrycia Champolliona i wizjom starożytnego Egiptu w kulturze masowej (więcej: <http://www.iksiopan.pl/-index.php/pl/na-skroty/1121-zapraszamy-na-konferencje-zapomniane-pisma-zapomniane-jezyki>).

„List do Pana Daciera” pierwszy polski przekład dzieła Champolliona

27. września, w dzień dwusetnej rocznicy odczytania hieroglifów przez Jean François Champolliona, odbyła się promocja polskiej edycji słynnego *Listu do Pana Daciera* — pisemnej wersji jego wystąpienia w 1822 roku na forum Académie des Inscriptions et Belles Lettres w Paryżu na temat proponowanych przezeń zasad czytania pisma egipskiego (w przekładzie i z obszernym komentarzem dr Filipa Taterki).

Książka ukazała się pod patronatem Prezesa Polskiej Akademii Nauk, Association Dauphinoise d'Égyptologie Champollion, Domu Bretanii w Poznaniu, Konsula Honorowego Francji w Poznaniu, Musée Champollion – Les Écritures du Monde w Figeac, Musée Champollion w Vif, Museo Egizio w Turynie, a oficjalnym partnerem publikacji został Samorząd Województwa Wielkopolskiego. Równolegle odbyła się promocja publikacji w Domu Bretanii w Poznaniu a 1. października kolejna – w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu. Książka została wydana staraniem oficyny Homini, Tyniec – Wydawnictwo Benedyktynów. Pojawienie się pierwszego polskiego przekładu Champolliona spotkało się z dużym zainteresowaniem mediów: Polskiej Agencji Prasowej, Polskiego Radia oraz Tygodnika POLITYKA (https://tyniec.com.pl/homini/2225-list-do-pana-daciera_9788382052091.html).

Współpraca międzynarodowa

Szkoła Egiptologii

W ramach instytucjonalnej współpracy z Rumunią i Portugalią IKŚiO PAN w dniach 26. – 29. września prowadził cykl zajęć dla studentów. Była to pierwsza edycja wspólnej inicjatywy pod nazwą Szkoła Egiptologii: “Ancient Egypt: discoveries, materials, techniques, scripts, linguistics and genres of writing throughout three millennia of pharaonic history” (więcej: http://www.iksiopan.pl/images/School_of_Egyptology_Hyperion-IMOC-PAS_26-29.09.2022_Program-1.pdf).

2022
czerwiec - grudzień

Symposium

4. listopada odbyło się międzynarodowe sympozjum "For the k3.w of Tutankhamun, Jean-François Champollion & Howard Carter". Wykłady i referaty zaprezentowali oraz warsztaty poprowadzili badacze z: Uniwersytetu Hyperion w Bukareszcie, IKŚiO PAN, Uniwersytetu Nova w Lizbonie, Ministry of Tourism and Antiquities, Cairo, Egypt, National Institute for Japanese Language and Linguistics, Polytechnic University of Madrid, Uniwersytetu w Weronie, Center for Ancient Mediterranean and Near Eastern Studies– Florence (Italy), Cairo University, Egyptology and Coptic Study Centre "J.F. Champollion", Uniwersytetu w Pawii, Universidad Nacional de La Plata w Argentynie, Uniwersytetów w Oxfordzie i Münster oraz Mission Archéologique Française de Thèbes-Ouest (więcej: http://www.iksiopan.pl/images/FinalProgrammeSymposium_Hyperion_IMOC_PAS_November_4_Last.pdf).

Obu wydarzeniom patronowali Rektor Uniwersytetu w Hyperion z Bukaresztu, prof. dr Sever Irin Spânulescu oraz Dyrektor IKŚiO PAN dr hab. Teodozja I. Rzeuska, a obradom przewodniczyła dr hab. Joanna Popielska-Grzybowska z IKŚiO PAN.

Zakład Nubiologii IKŚiO PAN na XV Kongresie Nubiologicznym

W dniach od 29. sierpnia do 4. września odbyła się w Warszawie XV International Conference of the Society for Nubian Studies. Konferencja została zorganizowana przez Uniwersytet Warszawski i Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW w 50. rocznicę powołania do życia Towarzystwa i otwarcia Galerii Nubijskiej w Muzeum Narodowym w Warszawie. Wśród prelegentów i moderatorów sesji równoległych byli pracownicy IKŚiO PAN, którzy wygłosili trzy referaty i przewodniczyli dwóm sesjom. Honorowym członkiem Rady Towarzystwa został nestor nubiologii, dr hab. prof. IKŚiO PAN Stefan Jakobielski (Zakład Nubiologii), a dr Maria Carmela Gatto (Zakład Starożytnych Kultur Egiptu i Bliskiego Wschodu) weszła w skład

prezydium Towarzystwa. W wydanej z okazji konferencji monumentalnej 500-stronicowej publikacji "From Faras to Soba" (<https://depot.ceon.pl/handle/1234567-89/21580>), prezentującej dorobek ponad 20 sudańskich projektów archeologicznych polskich instytucji, dr hab. prof. IKŚiO PAN Bogdan Żurawski przedstawił wyniki prac misji IKŚiO PAN w Banganarti ("St. Raphael of Banganarti" i "Banganarti, the Locust Island on the Nile"), w rejonie IV Katarakty nilowej ("The Fourth Cataract, where the water cries"), Selib ("The three sites of Selib" i "The *saqia*-museum at Selib") oraz prac wykopaliskowych i inwentaryzacyjnych w południowej Dar Dongola ("The Southern Dongola Reach Survey").

Konferencja odbyła się w 50. rocznicę 1. Symposium Nubiologii, zwołanego w Warszawie w czerwcu 1972 r. przez Profesora Kazimierza Michałowskiego, na którym, w gronie najwybitniejszych uczonych tworzących podwaliny badań starożytnej i chrześcijańskiej Nubii, w uznaniu dla polskich zasług w badaniach nad tematem, powołana została pierwsza w świecie instytucjonalna jednostka naukowa zajmująca się archeologią nubijską — Pracownia Nubiologii Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej PAN — poprzedniczka Zakładu Nubiologii IKŚiO PAN. Pierwszym kierownikiem Pracowni został Stefan Jakobielski (podówczas dr, obecnie profesor IKŚiO PAN), jeden z twórców światowej nubiologii. Zakład Nubiologii, kierowany obecnie przez prof. Bogdana Żurawskiego, jest nie tylko kontynuatorem naukowej misji Pracowni Nubiologii i jej przedsięwzięć edytorskich (zob. dwie serie wydawnicze poświęcone Nubii: *Faras* oraz *Nubia*), lecz także jedną z najważniejszych jednostek naukowych na świecie prowadzących badania nad sztuką i malarstwem nubijskim oraz archiwizującą dokumentację wykopaliskową misji Faras i Stara Dongola (kierowanych w latach 1966-2006 przez dr. Stefana Jakobielskiego) oraz Banganarti (kierowanej obecnie przez prof. Bogdana Żurawskiego).

W obchody 50-lecia polskiej i światowej Nubiologii IKŚiO PAN zaangażował się inspirując dodatkowo wysokiej rangi wydarzenie muzyczne (zob. niżej „Hymny Banganarti”).

BIULETYN

2022

czerwiec - grudzień

90 lat Orientalistyki na Uniwersytecie Warszawskim

Tradycja wieloletniej współpracy ZAŚ PAN (obecnie IKŚiO PAN) z Instytutem Orientalistycznym UW, sięgającej wczesnych lat powojennych a kontynuowana obecnie poprzez kontakty naukowe z Wydziałem Orientalistycznym UW, dała asumpt wystąpieniu dr hab. prof. IKŚiO PAN Ołeny Łucyszyny (Zakład Współczesnych Kultur Azji i Afryki) na międzynarodowej konferencji "Oriental Studies for the Future. On the Occasion of the 90th Anniversary of Oriental Studies at the University of Warsaw", która odbyła się w Warszawie w dniach 29. – 30. czerwca. Prof. Łucyszyna przedstawiła referat "Sāmkhya voice against the Buddhist Identification of the Pramāna and Its Result: On the Basis of the Yuktidipika", wynikający z profilu badawczego Instytutu i związany z projektem poświęconym epistemologii sankhji, nagrodzonym w konkursie OPUS 18 Narodowego Centrum Nauki.

GRANTY/STYPENDIA NAUKOWE

Grant na czasopisma

W konkursie Ministerstwa Edukacji i Nauki „Rozwój Czasopism Naukowych”, wydawane przez Instytut periodyki: *Acta Asiatica Varsoviensia* (red. naczelny: dr Małgorzata Wielińska-Soltwedel), *Hemispheres. Studies on Cultures and Societies* (red. naczelny dr hab. prof. IKŚiO PAN Michał Moch) oraz *Études et Travaux* (red. naczelny dr Maciej Makowski), otrzymały finansowanie na lata 2022- 2027 (więcej: <http://www.iksiopan.pl/index.php/pl/wydawnictwa/czasopisma>).

Indywidualne granty na badania

Dr Małgorzata Glinicka (Zakład Współczesnych Kultur Azji i Afryki) uzyskała finansowanie Narodowego Centrum Nauki (grant SONATINA-6 nr 2022/44/C/HS1/00097) na realizację projektu badawczego „Teoria znaczenia w dzinijskiej filozofii języka (XI–XVII w.)”. Celem projektu jest rekonstrukcja dzinijskiej teorii znaczenia (XI–XVII w.) na podstawie autorskiego przekładu

fragmentów dwóch istotnych dla historii filozofii dzinijskiej tekstów sanskryckich: *Prameja-kamala-martanda* Prabhačandry (XI w.) oraz *Dźajna-tarka-bhasza* Jasiowidźaji (XVII w.).

Dr Agnieszka Anna Lic (Zakład Cywilizacji Islamu) otrzymała finansowanie Narodowego Centrum Nauki (grant SONATINA-6 nr 2022/44/C/HS3/00123) na badania w regionie Zatoki Perskiej w ramach realizacji grantu „Zatoka Perska w okresie umajjadzkim i abbasydzkim jako region artystyczny”.

Celem projektu jest próba rekonstrukcji krajobrazu artystycznego oraz ustalenie prawdopodobnych przyczyn kulturowej i artystycznej autonomii regionu Zatoki Perskiej w okresie panowania dynastii Umajjadów i Abbasydów (VII–XIII wiek). Autorka przeanalizuje rolę szlaków handlowych, struktur Kościoła Wschodu oraz islamskich państwowych sieci komunikacyjnych by ustalić kierunki transferu idei, motywów i wzorców artystycznych (upowszechnianie rozwiązań architektonicznych, relacje oryginał-kopia, mobilność warsztatów, obieg przedmiotów).

Dr Jade Bajet (Zakład Starożytnych Kultur Egiptu i Bliskiego Wschodu) otrzymała finansowanie Narodowego Centrum Nauki (grant POLONEZ BIS 1 nr 2021/43/P/HS3/03262) na realizację projektu „Technologia ceramiczna a środowisko społeczno-polityczne przeddynastycznego Egiptu”.

Celem badań jest identyfikacja tradycji rzemieślniczych w kulturach nadnilowych w 4. tysiącleciu p.n.e. oraz ustalenie jak i w jakim stopniu tradycje te, przekazywane z pokolenia na pokolenie i rozprzestrzeniane z Górnego Egiptu, mogą świadczyć o stopniu integracji pierwotnie niezależnych od siebie grup społecznych w organizm państwowy. Projekt TECHNOPREGYPT zakłada przebadanie metod produkcji ceramiki na podstawie analizy czterech korpusów materiału pochodzącego z Egiptu Środkowego i z terenów na południe od Górnego Egiptu. Stworzona w ten sposób baza danych posłuży autorce wypracowaniu nowego, teoretycznego modelu umożliwiającego zrozumienie jak wybory technologiczne wpływały na proces konsolidacji państwa, a zakres zaangażowania politycznego – na tryby produkcji rzemieślniczej.

2022

czerwiec - grudzień

Dr Aneta Skalec (Zakład Starożytnych Kultur Egiptu i Bliskiego Wschodu od 2024 r.) otrzymała finansowanie Narodowego Centrum Nauki (grant POLONEZ BIS 2 nr 2022/45/P/HS3/01807) na realizację projektu „Ptolemejskie Pathyris – interdyscyplinarne badania nad układem urbanistycznym i architekturą mieszkalną miasta”.

Celem projektu jest wieloaspektowa rekonstrukcja planu urbanistycznego ptolemejskiego Pathyris, stolicy czwartego nomu górnoegipskiego. Ustalenia dotyczące charakteru prywatnej zabudowy w topografii miasta pozwolą na poznanie struktury społecznej i socjo-ekonomicznych aspektów życia dwukulturowej (grecko-egipskiej) społeczności tego ważnego centrum administracyjnego. Na podstawie analizy źródeł pisanych, ewidencji papirologicznej, z czego słynie ośrodek, autorka projektu zamierza stworzyć bazę danych pozwalającą na sporządzenie wirtualnego modelu 3D starożytnego Pathyris, którego istnienie zagrożone jest obecnym rozwojem współczesnej infrastruktury regionu, radykalnie eliminującym zachowane jeszcze w terenie nieliczne pozostałości archeologiczne.

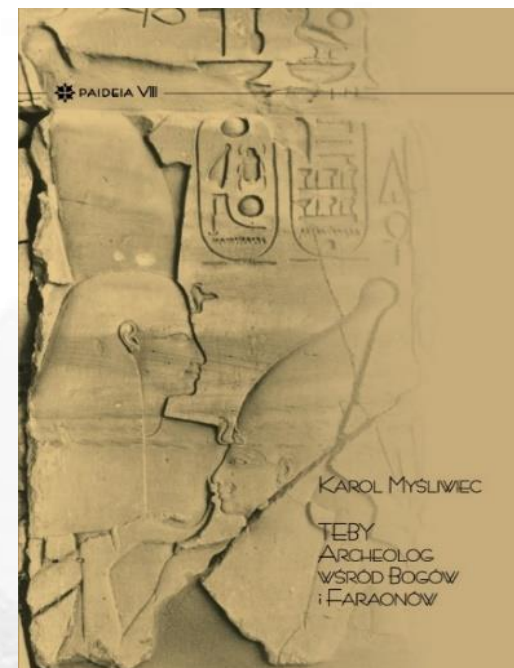
Stypendium Ministra Edukacji i Nauki

Dr Aleksandra Hallmann (Zakład Starożytnych Kultur Egiptu i Bliskiego Wschodu) otrzymała stypendium Ministra Edukacji i Nauki dla wybitnych młodych naukowców. Jej zainteresowania koncentrują się na sztuce i archeologii Egiptu farańskiego w I tysiącleciu p.n.e. (głównie regionu tebańskiego w czasach XXV i XXVI dynastii) a jej badania dotyczą ikonografii ubiorów egipskich i ich znaczenia w koncepcjach tożsamości i komunikacji międzykulturowej oraz kulturowej biografii rzeczy (w szczególności tkanin farańskich). Obecnie dr Hallmann współpracuje z misjami Institut français d'archéologie orientale (Ifao) i Centre Franco-Égyptien d'Étude des Temples de Karnak (CFEETK) w Karnaku oraz z Oriental Institute – The University of Chicago w Medinet Habu.

PUBLIKACJE

Karol Myśliwiec, "Teby. Archeolog wśród bogów i faraonów", seria Paideia, tom 8

Książka jest reportażem naukowym z badań archeologicznych, które autor prowadził w latach siedemdziesiątych ubiegłego stulecia w Tebach Zachodnich pracując w misjach wykopaliskowych w świątyniach: Setiego I w Gurna oraz w odkrytej przez Polaków świątyni Totmesa III w Deir el-Bahari. Autor opisuje pełne przygód i niespodzianek życie codzienne misji archeologicznych. Ważną część pracy stanowią reminiscencje autora z jego badań nad egipskim portretem królewskim, w których jest uznanym autorytetem (red. książki: K. Radtke).

BIULETYN

2022

czerwiec - grudzień

BADANIA TERENOWE

Odkrycie w Abu Ghurab (Egipt)

Międzynarodowy zespół badaczy, realizujący pod kierunkiem dr Massimiliano Nuzzolo grant „Projekt Świątyń Solarnych. Przestrzenie religijne, wzorce ideologiczne i dynamika społeczna struktury krajobrazu sakralnego w trzecim tysiącleciu p.n.e. w Egipcie”, finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (grant SONATA BIS 9 nr 2019/34/E/HS3/00438), prowadzi z ramienia IKŚiO PAN – we współpracy z Uniwersytetem Neapolitańskim L’Orientale, reprezentowanym przez dr Rosannę Pirelli – badania na terenie świątyni solarnej króla Niuserre (V dynastia) w Abu Ghurab, jednej z najlepiej zachowanych świątyń tego typu.

Celem „The Sun Temple Project” jest wyjaśnienie fenomenu kultu solarnego w czasach V dynastii, zwłaszcza zbadanie natury rytuałów i ceremonii świątynnych oraz życia codziennego lokalnych społeczności.

Najnowsze odkrycie pozostałości budowli z cegły mułowej zlokalizowane pod świątynią Niuserre, wzbudziło duże zainteresowanie międzynarodowego środowiska naukowego, w szczególności egipskich władz. Znalezione w miejscu konstrukcji fragmenty glinianych pieczęci noszących królewskie imiona, w tym króla Szepseskare z V dynastii, o którym dotychczas niewiele wiadomo, mogą wskazywać na duże wpływy władcy na tym terenie, co radykalnie zmieniłoby obecną wiedzę nie tylko o jego panowaniu, lecz także o samej V dynastii (więcej: <https://www.sun-templesproject.org/>).

POPULARYZACJA

Koncert „Hymny Banganarti”

Obchody 50-lecia powołania do życia Międzynarodowego Towarzystwa Studiów Nubijskich oraz 20. rocznicy polskich wykopalisk misji IKŚiO PAN w najważniejszym ośrodku pielgrzymkowym Nubii chrześcijańskiej, Banganarti, uczczone

zostały w niezwykle sposób 13. września, osiem dni po zakończeniu jubileuszowej Konferencji w Warszawie. We wrocławskiej katedrze św. Marii Magdaleny, w ramach 57. Międzynarodowego Festiwalu Wratislavia Cantans odbyło się prawykonanie VIII Symfonii „Hymny Banganarti”, Pawła Łukaszewskiego, Prorektora Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie i jednego z najważniejszych współczesnych polskich kompozytorów, które uwieńczyło jubileusz odkryć polskiej nubiologii i badań nad chrześcijańskimi korzeniami Europy.

Fot. Małgorzata Radomska

Profesora Łukaszewskiego zafascynował unikatowy zespół greckich hymnów liturgicznych na święto Paschy, odkrytych przez misję archeologiczną IKŚiO PAN na ścianach wczesnośredniowiecznego sanktuarium Archanioła Rafała w Banganarti (dolina środkowego Nilu, Sudan). Zmierzenie się z tym tematem wymagało mentalnej podróży w przeszłość, do wnętrza Afryki, gdzieś w okolice połowy VI w., kiedy zawitało tam bizantyńskie chrześcijaństwo. Tak, w 1200 lat od ich zapisania na ścianach nubijskiego kościoła, „Hymny Banganarti” rozbrzmiały we wnętrzu wrocławskiej katedry w wykonaniu Chóru Narodowego Forum Muzyki, NFM Filharmonii Wrocławskiej oraz solisty Jarosława Bręka (bas-baryton), pod batutą Norberta Twórczyńskiego.

2022
czerwiec - grudzień

Wystawa „Nie tylko „Aida”. Egiptomania na polskiej scenie”

Zorganizowana w dniach 9. września – 4. grudnia przez Muzeum Teatralne przy Teatrze Wielkim Opery i Baletu w Warszawie ekspozycja poświęcona polskim wystawieniom opery Giuseppe Verdiego „Aida” (w 150. rocznicę jej europejskiej prapremiery: Mediolan, La Scala, 1872) została objęta przez IKŚiO PAN patronatem. To arcydzieło muzyki operowej, bliskie sercu prawie każdego egiptologa, ostatecznie powstałe z inicjatywy (i ze znaczącą finansową „zachętą”) kedywa Egiptu Ismaila Paszy (1863-1879), miało uświetnić otwarcie Kanału Sueskiego – koronnego opus wielkiego projektu modernizacji i odrodzenia znaczenia Egiptu na arenie międzynarodowej – ostatecznie wystawione zostało w Kairze dopiero 24.12.1871. Kanwa opery jest dziełem wybitnego egiptologa, twórcy Egipskiej Służby Starożytności i Muzeum Egipskiego w Kairze, Augusta Mariette’a (11.02.1821, Boulogne-sur-Mer – 19.01.1881, Kair). „Ojciec Archeologii Egiptu” luźno osadził akcję opery w realiach tzw. Okresu Późnego, nacechowanego wzrostem znaczenia Nubii i eskalacją dążeń tamtejszych władców do uniezależnienia się od potężnego sąsiada, Egiptu – co, siłą rzeczy, musiało doprowadzić do intensyfikacji przygranicznych konfliktów. Sam też zaprojektował dekoracje i kostiumy śpiewaków,

wyraźnie inspirowane egipską sztuką późnej doby. Tak „Aida” zainicjowała kolejną (drugą po wyprawie Napoleona do Egiptu) falę „egiptomanii” – szerokiego, acz nader dziecinnie pojmowanego zainteresowania krajem faraonów, którego przejawy często występują w sztuce 2. poł. XIX w.

Objęcie wystawy patronatem naukowym przez Instytut wynika z profilu Pracowni Badań nad Recepcją Dziedzictwa Orientu, której zespół prowadzi systematyczne studia nad zagadnieniem recepcji kulturowego dziedzictwa cywilizacji Basenu Morza Śródziemnego i Orientu, a zwłaszcza zjawiska egiptomanii w polskiej literaturze i sztuce. Badania te pozwalają włączyć polskie wątki w intensywnie rozwijający się obecnie międzynarodowy dyskurs naukowy nad przejawami tzw. Orientalizmu na świecie.

Dzień Egiptologa

Fot. Patrycja Koziół

22. września w ramach Festiwalu Nauki Instytut zorganizował Dzień Egiptologa, obejmujący warsztaty z pisania hieroglifów dla dzieci i młodzieży oraz popularnonaukowe wykłady poświęcone egipskim pismom i odkryciom Jeana-François Champolliona oraz Howarda Cartera. Zajęcia prowadzili: dr Ewa Józefowicz i dr Filip Taterka (Zakład Starożytnych Kultur Egiptu i Bliskiego Wschodu).

BIULETYN

2022

czerwiec - grudzień

Europejskie Dni Archeologii 2022

W ramach Europejskich Dni Archeologii między 18. a 19. czerwca IKŚiO PAN wziął udział w organizacji hybrydowej międzynarodowej imprezy EDA w Chodliku, gdzie mgr Krzysztof Gutowski (Zakład Współczesnych Kultur Afryki i Azji) wygłosił wykład online „W poszukiwaniu Praindoeuropejczyków” sumujący najnowsze poglądy na temat pochodzenia, migracji oraz teorii łączące Praindoeuropejczyków ze Słowianami (19.06) (więcej: <https://karczmiska.pl/2022/06/21/europejskiedniarcheologiedawchodliku2022/>).

EDUKACJA

Orientalny Uniwersytet Trzeciego Wieku

W ramach realizacji programów popularno-naukowych IKŚiO PAN organizuje zajęcia dydaktyczne Orientalnego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, koordynowane przez dr Patrycję Kozieł (Zakład Współczesnych Kultur Azji i Afryki). W minionym półroczu pracownicy IKŚiO PAN wygłosili na tym forum trzy wykłady: dr Patrycja Kozieł „Współczesne przemiany kulturowe Nigerii – inspiracje literackie i artystyczne” (6.12), dr Natalia Bahlawan (Zakład Cywilizacji Islamu) „Co się stało ze Szwajcarią Bliskiego Wschodu? Analiza kryzysu libańskiego w latach 2019-2022” (13.12) oraz mgr Dominika Majchrzak (Zakład Starożytnych Kultur Egiptu i Bliskiego Wschodu) „O miłości i seksie w starożytnej Mezopotamii” (20.12) (więcej: http://www.iksiopan.pl/images/Zaproszenie_Orientalny_UTW_2022_2023.pdf).

WYRÓŻNIENIA, NAGRODY, ODZNACZENIA

Banganarti na liście UNESCO

Zwieńczeniem wieloletnich wysiłków prof. Bogdana Żurawskiego, który od dwudziestu lat kieruje polskimi wykopaliskami archeologicznymi w Banganarti oraz wyteżonej

pracy całej misji IKŚiO PAN, stało się wpisanie w 2022 roku tego stanowiska – najważniejszego w średniowieczu centrum pielgrzymkowego Nubii chrześcijańskiej – na UNESCO World Heritage List (więcej: Banganarti-UNESCO World Heritage Centre; <https://www.worldheritagesite.org/list>).

Profesor Karol Myśliwiec Kawalerem Orderu Uśmiechu!

Fot. Grzegorz Zarzyk

3. listopada w Jaśle odbyła się gala pasowania prof. dr hab. Karola Myśliwca na kawalera Orderu Uśmiechu. To wyjątkowe międzynarodowe wyróżnienie, od 1968 roku nadawane przez dzieci za działania przynoszące im radość, przyznane zostało Profesorowi na wniosek uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Jaśle, z klasy Pani Elżbiety Konopki, którzy zgłosili kandydaturę Profesora do Odznaczenia „za wielkie serce, uśmiech dzieci i wybitne osiągnięcia naukowe”. Tym sposobem Profesor dołączył do grona 1065 Kawalerów i Dam Orderu, wśród których znajdują się takie autorytety jak: papież Jan Paweł II, Astrid Lindgren, Zbigniew Religa, Joanne K. Rowling, Tenzin Gjatao — Dalajlama XIV, Matka Teresa z Kalkuty, ks. Jan Twardowski, Steven Spielberg, czy Ewa Szelburg-Zarembina.

BIULETYN

IKŚiO
PAN

2022

czerwiec - grudzień

Dzięki zaangażowaniu dzieci i grona pedagogicznego jasielskiej szkoły ranga wydarzenia zyskała godną oprawę, zarówno dzięki artystycznemu programowi, jak też zaproszonym gościom. Oprócz przedstawicieli Kapituły Orderu z dr Markiem Michalakiem, Kanclerzem Międzynarodowej Kapituły Orderu Uśmiechu, uroczystość zaszczylicili: senator RP Alicja Zająć, posłanka do Parlamentu Europejskiego Elżbieta Łukacijewska, przedstawiciel Ministerstwa Edukacji i Nauki, Burmistrz Jasła Ryszard Pabian, reprezentanci pozostałych władz lokalnych oraz wybitni mieszkańcy Jasła, a także Rodzina i Przyjaciele

Profesora, wreszcie Dyrekcja Instytutu. Dziękując za niezwykle order Profesor wspominał lata dzieciństwa w Jasle oraz nauczycieli, którzy wspierali jego zdolności i ciekawość świata. Uroczystość zakończył wernisaż wystawy w Muzeum Regionalnym w Jasle, ukazującej odkrycia Profesora w Sakkarze „Wezyr Merefnebef. Polskie Badania Archeologiczne w Sakkarze”, na której honory gospodarza czynił sam Profesor (więcej: <http://um.jaslo.pl>; <https://um.jaslo.pl/pl/prof-karol-mysliwiec-kawalerem-orderu-usmiechu/>).

Za materiały nadesłane do Biuletynu przez: J. Iwaszczuk, E. Laskowską-Kusztal, M. Mocha, K. Myśliwca, J. Popielską-Grzybowską, T. Rzeuską, F. Taterkę, M. Wielińską-Soltwedel, M. G. Witkowskiego, B. Żurawskiego serdecznie dziękujemy!

Red. M. Radomska, M. G. Witkowski (biuletyn@iksio.pan.pl)

Projekt szaty graficznej, skład i łamanie: M. Radomska

Źródła fotografii:

J.F. Champollion: <https://commons.wikimedia.org/>; G.H. Carnarvon: <https://en.wikipedia.org/>; H. Carter: <https://pl.wikipedia.org/>